

12 - PRVKY (IV. A ĚI 14. SKUPINA) → C, Si, Ge, Sn, Pb

- OBECNÁ CHARAKTERISTIKA:
  - EL. KONFIGURACE VAL. VRSTVY; POČET VAL. ĚI, SKUPENSTVÍ (P-L)
  - KOV. CHARAKTER → ↑ S ROSTOUČM Z (C, Si → NEKOV, Ge - POLOKOV, Sn, Pb - KOV)
  - VAZNOST (C → MAX. 4 VAZNĚ → UMĚT VYSVĚTLIT. POKROČ EXC STAVU C*)
(Si a OSTATNÍ AĚ 6 - VAZNĚ ⇒ VUIZITÍ PRÁZDNTCH MĚ OBITA)
  - OX. ČÍSLO (MAX. IV, MIN. -IV)
    - (IV) → KLESÁ STABILITA ↓ Z
    - (II) → ROSTE STABILITA ↑ Z
  - (Sn^{II} → PŮSOBÍ REDUKČNĚ, Pb^{IV} → PŮSOBÍ OXIDAČNĚ → VYSVĚTĹI)
  - KOVA. VAZBY VE SLOUČENINÁCH S PRVKY IV (+IV) IONT. VAZBY S PRVKY II (Sn^{II}, Pb^{II})

URČI OX. Č. -IV I CH₄

UHLÍK → VŠECHY VOLNĚ, OSTATNÍ POUZE VE SLOUČENINÁCH
ALOTROPICKÉ MODIFIKACE [PŘÍRODNĚ: DIAMANT X TUHA, UMĚLA FULLERENY]
↓
AT. KRISTALY   VRSTEVNATĚ KRISTALY

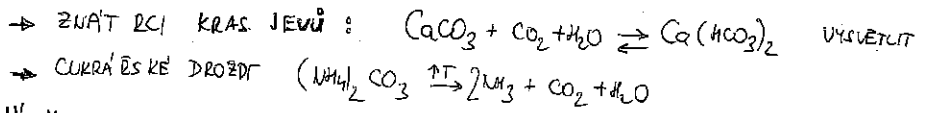
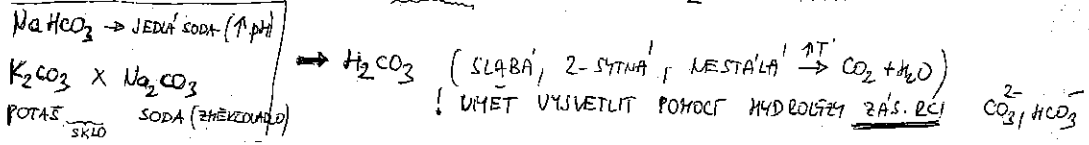
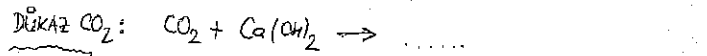
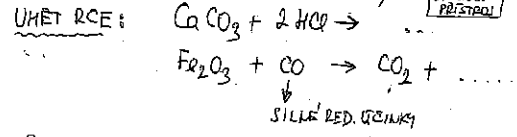
- VAZNĚNÍ C: KALCIT, MAGNEZIT, DOLOMIT, CO₂; ORG. SLOUČENINY → MAKRO BIOGENNĚ PŮLEK (90% → VĚDCH) (OSTATNÍ 12 PRVKY TULĚ VLASTNOST NEHAI?)
- TVORÍ REŤEZCE (LIN, CYK) S -I=I= ⇒ VELKÝ POČET ORG. SLOUČENIN (DIAMANT: 3500°C)
- ZA LOH. T → MÁLO REAKTIVNĚ, AĚ PŘI ↑ T
- KOKS → * KARBONIZACE ČERNĚHO UHLÍ (KOKS, SVĚTLÝM DEHEM)
- AKTIVNĚ UHLÍ - UHLÍK S VELKÝM POUČNEM (ADSORPCE PLYNŮ → MASKY, ŽIVOCĚNĚ UHLÍ)
- SAZE (TECH. C) → AMORFNĚ STRUKTURA; * NEPOK. SPAL. ORG. LÁTEK (ÚROBA PNEUMATIK)

POUŽITÍ UHLÍKU: GRAFIT → ELEKTRODY, MODERÁTOR UJAD. EL. (ZPOMALENÍ MĚ PŘI STĚPEM NA Fe²⁺)
DIAMANT → HLAVKĚ VRTAČ. SOUSTAV

SLOUČENIN C: → OXIDY
CO → LĚDKOVANĚM SPALOVÁNĚ, JEDOVATĚ (VÁŽE SE SILNĚ NA TB)
CO₂ → * DOKON. SPALOVANĚM C; [ZNĚT RČI ALK. KVASEM *] FOTOSYNTÉZĚ
→ MEDYCHATELĚM
→ PĚLNĚ CO₂ (SUCHÝ LED) → HAŠENĚ, CHLADIVO (AĚ -10°C)

CO X CO₂
INERTNĚ OXID   KYSELINOTVORNĚ OXID

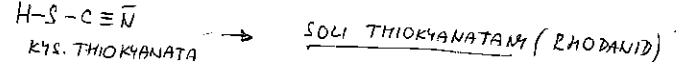
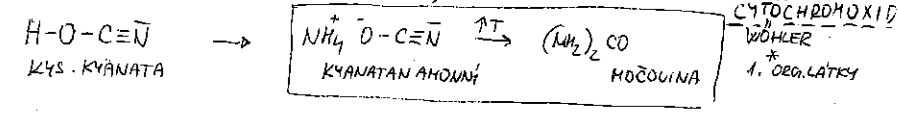
VODNĚ PLYNŮ: CO + H₂
GENERÁTOROVĚ PLYNŮ: CO + N₂

- CS₂ (SIEDUHLÍK) → KAPALNĚ NEP. ROZP. S₁, BILF P; I₂ "SHREDI" → JEDOVATĚ
- CaC₂ (KARBID VÁPENATĚ): PRINCIP KARBIDKY: CaC₂ + 2H₂O → Ca(OH)₂ + HC≡CH ACETYLEN = ETĚN
- SiC (KARBID KREMÍČITĚ = KARBORUNDUM → BRUSIVO)

KARBIDY → BINÁRNĚ SLOUČENINY C S ELEKTROPOZITIVNĚJŠIMI PRVKY

- HCN → JEDOVATĚ, SOLI → KYANIDY (KCN, NaCN → JEDY - SYČANKĚLY) → * HCN → BLOKACE - BUN. DÝCHÁNĚ → VÁŽE SE NA Fe³⁺ + ENZYM. CYTOCHROMOXID 1. ORG. LÁTEK
- JAK REAGUJ. VE VODE NaCN (ZĚS. → PROČ?)

- COCl₂ (FOSGEN = DICHLORID KARBONIL) → BOJOVĚ PLYN 1. SV. V. → ROZKLAD H₂O → HCl
- KREMLE → Si (2. NEJROZŠ. PRVK NA ZEMĚ) → V PŘÍRODĚ POUZE VE STAVU +IV

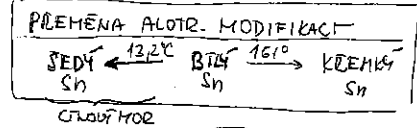
- POLOVODIČ (JEHO VODIVOST ↑ S TEPLOTOU)
- SILANY (ANALOGIE ALKANTĚ, MNOHEM REAKTIVNĚJŠÍ) Si₃H₄, Si₂H₆
- SILICIDY (Mg₂Si) → Si + ELEKTROZ. KOV
- SiO₂ (KREMEN - VELMĚ STABILNĚ LÁTKA) → ATOMOVĚ KRISTALY (↑ T → 1705°C) - TVRĚTĚ (7. ČLEN ST. TVORBT) → ODOLNĚ VŮČI KYSELINĚM, AĚ NA HF! (LEPTĚ I SKLO)

SKLO: KREMENNĚ SKLO (* ROZTAVERNĚ SiO₂) → BAREVNĚ ODRŮDY KREMENE - AMETYST
→ CHEM. ODDĚLNĚ (CHEM. NĚD) → PROPŮSTĚ UV

OBYČEJNĚ SKLO (* TAVĚM SiO₂, CaCO₃, Na₂CO₃) → PŘÍDAVKĚM Pb₂O₄ → OLOVNATĚ SKLA B₂O₃ → TER. ODOLNĚ SKLA (SIHAN)

- CIN → Sn → KOV. FOLIE → STANIOL → BRONZE (SLITINA Cu + Sn) → PAJKA (Sn + Pb) → ↓ T.T.

SnO₂ ČIRŮVEC = KASITĚRIT

- Pb - OLOVO → JEDY, MEKČKĚ KOV! (Pb₃O₄) → OXID OLOVNATĚ - OLOVICITĚ (ČERVENĚ PIGMENT)
PbS → GALENIT → NEPROPOUSTĚ RĚD. ZĚŘENĚ; Pb(C₂H₃)₂ → ANTI DETONACNĚ PŘÍPRAVA